

#Zuhause: Digitaal herdenken in coronatijd

Columns - 3 mei 2020 - Auteur: Jazmine Contreras

Het is alweer anderhalve maand geleden dat ik in een leeg KLM-vliegtuig zat van Amsterdam naar Los Angeles. Een paar dagen eerder had ik bericht gekregen van de University of Minnesota dat ik naar huis moest komen, vanwege het inreisverbod voor Europa van president Trump. Ik werd gedwongen mijn verblijf in Nederland voor mijn dissertatie twee maanden eerder dan gepland af te breken en ik had gemengde gevoelens om midden in een pandemie naar huis te gaan.

Ik had de eerste twee maanden van mijn verblijf aan het Duitsland Instituut geschreven over de controverse rond de ontwikkeling en bouw van het Nationaal Holocaust Monument in Amsterdam. Mijn zoektocht naar het ontstaan van de protestbeweging tegen het monument van het Auschwitz Comité had geleid tot een interview met twee mensen, die allebei werden genoemd in de bundel 'Bedenkt eer gij herdenkt' (2019). Maar voor ik verdere betrokkenen kon interviewen, werden de eerste coronagevallen in Nederland geconstateerd.

Het late voorjaar in Nederland associeer ik altijd met het herdenken van de Holocaust en de Tweede Wereldoorlog. Dit jaar is het 75 jaar geleden dat Nederland van het nazisme werd bevrijd. Dat zou ook de extra herdenkingprogramma's en herinneringsbijeenkomsten van de bezettingsjaren kenmerken. Covid-19 onderbrak veel van deze plannen en dwong de organisatoren nieuwe manieren te vinden om contact te maken met het publiek. De overgang van herdenkingen met publiek naar digitale ceremonies is niet geheel nieuw - de afgelopen tien jaar waren er al aanzetten tot online monumenten, tentoonstellingen en educatieve programma's. Maar nu maken we voor het eerst mee hoe 4 en 5 mei online worden herdacht en gevierd.

Narratief van het verzet

Initiatieven als [Open Joodse Huizen/Huizen van Verzet](#) streamen nu vanuit de woningen waar bijvoorbeeld joden hebben gewoond. In heel Nederland zullen mensen en families stilstaan bij degenen die ze hebben verloren tijdens de Holocaust en de Tweede Wereldoorlog - alleen in hun eigen huis, maar samen met

de rest van het land. Dit roept belangrijke vragen op over de toekomst van herdenken. Gaan we na de pandemie door met het aanbieden van meer digitale bronnen? Verandert online herdenken van de Holocaust de manier waarop generaties zich deze tragedie herinneren? Beperkt het onze band met de mensen om ons heen en de empathie die we hebben voor gemarginaliseerde groepen? En misschien voor mij nog het interessantst: matigt digitaal herdenken het [op zichzelf gerichte Nederlandse debat](#)?

#Zuhause

In deze columnserie vertellen medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam wat hen opvalt tijdens de corona-pandemie

Misschien dat het gebruik van digitale content minder nadruk legt op het narratief van het verzet en meer op individuele verhalen van al die mensen die zijn geraakt door oorlog en trauma. Het is in deze unieke periode moeilijk te zeggen hoe de toekomst van de herinneringscultuur in Nederland eruit zal zien, maar het biedt kansen om op nieuwe en innovatieve manieren met het verleden om te gaan. Als overlevenden niet meer beschikbaar zijn als bronnen van informatie, kunnen we ons sowieso alleen nog baseren op hun opgenomen verhalen.

Zoom

Nu ben ik gedwongen zelf met deze vragen te worstelen, terwijl ik voor het grootste deel van mijn werk interactie met het publiek nodig heb. Anders dan bij andere onderzoekers zijn mijn primaire bronnen niet opgeslagen in de archieven van het NIOD, maar baseer ik mij op mondelinge geschiedenis, interviews en mijn eigen analyses van publieke plaatsen als monumenten, gedenkplaatsen en musea. Er zit een persoonlijk aspect aan mijn werk en mede daarom vind ik mijn werk zo leuk. Het heeft echt iets magisch om uitgenodigd te worden bij iemand thuis en zijn of haar verhaal op te tekenen. Zo'n ervaring is niet makkelijk te vervangen door Zoom.

Het heeft echt iets magisch om bij iemand thuis zijn of haar verhaal op te tekenen

Het schrijven aan mijn dissertatie aan mijn bureau thuis bij mijn ouders in Lakewood, Californië, is niets vergeleken bij de ervaring op de trappen van het Nationaal Monument te zitten, of iemands huis binnen te gaan tijdens het Open Joodse Huizen-programma. Ik vind het zo'n mooi idee om inspiratie op te doen door te kijken naar Nederlanders en hoe zij reageren op anderen op gedenkplaatsen of wat ze vertellen over hun eigen ervaringen. Mijn vertrek uit Nederland heeft het moeilijk gemaakt mezelf naar die plekken te verplaatsen

terwijl ik erover schrijf.

Nu ben ik afhankelijk van foto's die ik heb gemaakt of pamfletten die ik heb verzameld - die functioneren nu als mijn eigen particuliere archief. De bronnen die ik al had verzameld en digitale bronnen maken het me mogelijk vanuit huis te werken. En ik ben van plan nog contact te zoeken met een aantal programma-coördinatoren in de hoop dat sommigen bereid zijn via Zoom met mij over hun werk te praten. Wat het moeilijk maakt, is dat ik vanuit de VS geen toegang heb tot Nederlandse boeken en ik kan ze ook niet bestellen of downloaden. Dat zou je in 2020 toch niet verwachten.

Nieuwe normaal

Als academica ben ik gewend aan een bepaalde mate van isolatie. Soms schrijf ik in cafés en bibliotheken en met vrienden, maar meestal zoeken we rustige plekken om te schrijven. Toen Californië en andere staten ons verplichtten thuis te blijven, dachten sommigen dat dit de productiviteit zou verhogen. Maar zoals veel wetenschappers al hebben gezegd: een pandemie is niet de tijd om productief te zijn.

Ik ga hier in de VS alleen het huis uit naar de supermarkt - met een mondkapje op natuurlijk

Ik ben nooit iemand geweest die zichzelf dwingt te werken of zich schuldig voelt bij te weinig productiviteit, dus ik besloot uit te rusten en te relaxen in de twee weken die ik na terugkomst in de VS verplicht in quarantaine moest. Ik wandelde met mijn hond, keek Netflix, kookte voor mijn ouders. Mijn schema nu is niet heel anders, ik ga alleen het huis uit voor wandelingen naar de supermarkt - met een mondkapje op natuurlijk. Ik bak brood en maak desserts, werk aan mijn dissertatie, kijk via Netflix Party samen met vrienden films en lees fictie.

Anders dan sommige vrienden heb ik me goed weten aan te passen aan het nieuwe normaal. Soms voel ik me closer met vrienden aan de andere kant van het land. Videobellen maakt mijn tijd thuis dragelijk. Ik ben dankbaar dat ik in een staat leef met een gouverneur die de pandemie serieus neemt, zelfs als de president dat niet doet. Ik weet niet wat de toekomst brengt voor de VS, maar ik weet zeker dat onze manier van denken, leven en werken radicaal zal veranderen.

Vertaald uit het Engels

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/37479/zu Hause-digitaal-herdenken-in-coronatijd>